

ISSN: 0860-9411
eISSN: 2719-3586

Posiedzenia naukowe Komisji Badań nad Antykiem Chrześcijańskim KUL w latach 2017-2022

**Scientific meetings of the Committee for Research on the Christian Antiquity of the
John Paul II Catholic University of Lublin in 2017-2022**

Naukowa i popularyzatorska działalność Komisji Badań nad Antykiem Chrześcijańskim KUL trwa już pół wieku. Z inicjatywy ówczesnych wykładowców Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, mianowicie patrologa o. Jana Marii Szymusiaka SJ i filologa klasycznego Leokadii Małunowiczówny 13 maja 1969 roku powstał na KUL-u Międzywydziałowy Zakład Badań nad Antykiem Chrześcijańskim, prowadzący systematyczne badania nad problematyką starożytnego chrześcijaństwa w okresie od I do VIII wieku. W dniu 20 kwietnia 1972 roku natomiast przy Wydziale Historyczno-Filologicznym Towarzystwa Naukowego KUL zostało powołane do istnienia ciało doradcze Zakładu. Instytucja otrzymała nazwę Komisja Badań nad Antykiem Chrześcijańskim. Jest to ogólnopolskie stowarzyszenie naukowe badaczy zajmujących się różnymi aspektami starożytności chrześcijańskiej. W skład komisji wchodzi członkowie Towarzystwa Naukowego KUL oraz pracownicy naukowcy polskich wyższych uczelni. Głównym zadaniem Komisji jest cykliczne organizowanie otwartych interdyscyplinarnych spotkań dyskusyjnych połączonych z wykładem zaproszonego naukowca na wybrany temat związany ze starożytnością chrześcijańską. Szczególną zaletą posiedzeń Komisji jest możliwość konfrontacji poglądów przedstawicieli różnych dziedzin wiedzy związanych z szeroko rozumianą starożytnością: historii Kościoła, patrologii, historii sztuki, archeologii, filologii klasycznej. Pełnią one również rolę integrującą środowisko naukowe badaczy zajmujących się antykiem przedchrześcijańskim i wczesnochrześcijańskim.

W przeszłości przewodniczącymi Komisji byli prof. Leokadia Małunowiczówna (1972-1980), prof. Barbara Filarska (1980-1994), ks. prof. Henryk Wójtowicz (1994-2012). Przez wiele lat funkcję sekretarza Komisji pełnił ks. prof. Stanisław Longosz, główny organi-

zator comiesięcznych posiedzeń naukowych do 2013 roku. W latach 2013-2016 w skład zarządu Komisji wchodził prof. Bożena Iwaszkiewicz-Wronikowska – przewodnicząca, ks. prof. Marcin Wysocki – zastępca przewodniczącego i s. dr Marta Ziółkowska – sekretarz. Obecny zarząd, którego druga 3-letnia kadencja kończy się w grudniu 2022 roku, tworzą ks. prof. Mariusz Szram – przewodniczący, prof. Ewa Osek – zastępca przewodniczącego i dr Anna Głowa – sekretarz.

W okresie od marca 2020 do października 2021 roku nastąpiła przerwa w organizowaniu posiedzeń Komisji spowodowana przez ograniczenia związane z pandemią Covid-19. Wcześniej spotkania odbywały się stacjonarnie w gmachu głównym KUL-u, były otwarte dla wszystkich osób zainteresowanych i pełniły swoistą rolę dydaktyczną, propagując wiedzę o starożytnym chrześcijaństwie. Pojawiały się jednak postulaty z różnych ośrodków naukowych, aby spotkania transmitować lub nagrywać, ponieważ wielu naukowców nie miało możliwości przyjeżdżać do Lublina. Dlatego czas pandemii stał się w pewnym sensie „nieszczęściem błogosławionym”, ponieważ wymusił konieczność pracy zdalnej za pośrednictwem internetu, a zarazem otworzył możliwość łączenia się ludzi z odległych miejsc. Od jesieni 2021 roku posiedzenia Komisji zostały wznowione w formule „on-line” i mimo mankamentów związanych z niemożnością osobistego spotkania się prelegenta ze słuchaczami spotkały się z życzliwym przyjęciem i zainteresowaniem środowiska polskich starożytników, którzy bez konieczności pokonywania dużych odległości mogą w nich uczestniczyć i wymieniać myśli podczas fachowej dyskusji.

Podczas ostatnich 6 lat, czyli w okresie kierowania Komisją przez obecny zarząd, zorganizowano 37 posiedzeń naukowych z udziałem prelegentów reprezentujących różne ośrodki zagraniczne (Kopenhaga – 1) i polskie (Lublin – 18, Warszawa – 10, Łódź – 4, Poznań – 2, Kraków – 1, Bielsko-Biała – 1). Tematyka referatów dotyczyła takich zagadnień, jak historia Kościoła w starożytności, relacja między wczesnym chrześcijaństwem i starożytną kulturą grecko-rzymską, prawodawstwo, literatura i teologia patrystyczna, sztuka starożytna i wczesnochrześcijańska, wczesnośredniowieczna kartografia. Bogaty zakres poruszanej problematyki dokumentuje i unaocznia zamieszczony poniżej wykaz wszystkich prelegentów i tematów podjętych przez nich podczas posiedzeń Komisji w latach 2017-2022.

2017

- 19 stycznia: ks. prof. dr hab. Mariusz Szram (KUL) – „Egzegeza literalna Starego Testamentu jako źródło herezji. Stanowisko Filastriusza z Brescii”;
- 23 lutego: ks. prof. dr hab. Marek Starowieyski (UW) – „Chrześcijaństwo na jedwabnym szlaku”;
- 16 marca: mgr Adam Maiński (UMCS, Lublin) – „Logistyka podróży Apostołów”;
- 27 kwietnia: dr Henryk Kowalski (UMCS, Lublin) – „Religia i polityka. Tertulian wobec rzymskiej pietas”;
- 25 maja: mgr Tomasz Górecki (Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej UW) – „Wybrane aspekty życia codziennego pustelników egipskich na podstawie wykopalisk w eremie MMA 1152 w Gurna (Luksor)”;
- 23 czerwca: dr Zofia Brzozowska (Uniwersytet Łódzki) – „Chrześcijańska muza? Najstarsze wizerunki żeńskiej personifikacji Mądrości Bożej – między sztuką antyczną a ikonografią Kościoła wschodniego”;
- 19 października – ks. prof. dr hab. Ryszard Knapieński (KUL) – „Lumen de lumine – alegoryczne wypowiedzi biblijne o symbolice światła i ich obrazowanie w sztuce”;
- 16 listopada – prof. dr hab. Sławomir Bralewski (Uniwersytet Łódzki) – „Wybór boskich patronów przez Konstantyna Wielkiego”;
- 14 grudnia: prof. dr hab. Piotr Kochanek (KUL) – „Krzyż w przestrzeni geometrycznej i geograficznej”.

2018

- 18 stycznia: dr Lesław Łeszyk (KUL) – „(Nie)znany Żywot Konstantyna i Heleny w zbiorach Muzeum Książąt Czartoryskich w Krakowie”;
- 22 lutego: ks. prof. dr hab. Marek Starowieyski (UW) – „Ostatnie starcie z pogaństwem. Spór o posąg Wiktorii”;
- 15 marca: ks. dr Dariusz Piasecki (KUL) – „Anastazego Synaity wskazania pastoralne (VII wiek)”;
- 19 kwietnia: ks. prof. dr hab. Józef Naumowicz (UKSW, Warszawa) – „Osobliwości obchodów Wielkanocy w Kościele starożytnym i bizantyńskim oraz w Kościołach orientalnych”;

- 17 maja: ks. dr hab. Janusz Lewandowicz (Łódź) – „Cesarskie prawodawstwo zakonne do czasów Grzegorza Wielkiego”;
- 14 czerwca: dr Daniel Próchniak (KUL) – „O bazylice w Ezeruk i o tym, jak łatwo trafić na manowce”;
- 18 października: dr Henryk Kowalski (UMCS, Lublin) – „Bellum impium w starożytnym Rzymie”;
- 15 listopada: prof. dr. hab. Piotr Kochanek (KUL) – „Winiety klasztoru św. Katarzyny na Synaju na mapach średniowiecznych i wczesnonowożytnych”;
- 13 grudnia: ks. prof. dr. hab. Józef Naumowicz (UKSW, Warszawa) – „Św. Mikołaj z Myry - rozwój kultu i tradycji od IV w. do czasów nowożytnych”.

2019

- 17 stycznia: dr Anna Zimnowodzka (Poznań) – „Kult św. Fruktuoza, Auguriusza i Eulogiusza w Tarragonie (IV-VIII w.)”;
- 21 lutego: ks. prof. dr. hab. Marek Starowieyski (UW) – „Po co nam wiedza o Kościele starożytnym?”;
- 14 marca: ks. dr hab. Janusz Lewandowicz (Łódź) – „Celibat w pierwotnym Kościele – mit czy rzeczywistość?”;
- 11 kwietnia: dr Mateusz Byra (UMCS, Lublin) – „Wrogowie Rzymu? Żydzi i chrześcijanie wobec wojny partyjskiej Trajana”;
- 16 maja: dr Daniel Próchniak (KUL) – „Eczmiadzyn. Do jakiego kościoła chodził Tirydates Wielki?”;
- 13 czerwca: ks. dr. hab. Krzysztof Sordyl (Bielsko-Biała) – „Priscylian – heretyk czy ofiara kościelnej nietolerancji?”;
- 17 października: prof. dr. hab. Bożena Iwaszkiewicz-Wronikowska (KUL) – „Czy to chrześcijanie zniszczyli rzeźbę starożytną?”;
- 21 listopada: prof. dr. hab. Marek Wilczyński (Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków) – „Kręta droga galacyjskich Swebów do Kościoła katolickiego”;
- 12 grudnia: prof. dr. hab. Piotr Kochanek (KUL) – „Pharus w pismach późnoantycznych i wczesnośredniowiecznych łacińskich autorów chrześcijańskich”.

2020

- 16 stycznia: dr hab. Ireneusz Łuć (UMCS, Lublin) – „Rzymski korpus oficerski w świetle Zarysu wiedzy wojskowej Wegecjusza”;
- 27 lutego: ks. prof. dr hab. Marek Starowieyski (UW) – „Chrystus islamu – apokryficzna «Ewangelia Barnaby»”.

2021

- 28 października: prof. dr hab. Piotr Kochanek (KUL) – „Ruś Moskiewska jako ziemia hyperborejska w Byzantina historia Nicefora Gregorasa”;
- 18 listopada: ks. prof. dr hab. Piotr Szczur (KUL) – „Kradzież jako grzech w nauczaniu Ojców Kościoła”;
- 16 grudnia: mgr Aleksandra Chołuj (Instytut Archeologii i Etnologii PAN) – „Groby i obrządki pogrzebowe na terenie Hiszpanii od IV do VII wieku”.

2022

- 20 stycznia: dr Katarzyna Maria Dźwigała (Instytut Historii UKSW, Warszawa) – Kobieta w kontakionach Romana Melodosa na podstawie literackich kreacji postaci biblijnych”;
- 24 lutego: ks. prof. dr hab. Marek Starowieyski (UW) – „«Mężowie znakomici» łacińscy i syryjscy”;
- 17 marca: ks. prof. dr hab. Bogdan Czyżewski (UAM, Poznań) – Eklezjalno-mariologiczna interpretacja Ap 12,1-6 w pismach wczesnochrześcijańskich”;
- 28 kwietnia: dr hab. Paweł Madejski (UMCS, Lublin) – „Prawo czy bezprawie: o zemście w społeczeństwie republikańskiego Rzymu”;
- 23 czerwca: dr Maria Mossakowska-Gauber (Uniwersytet Kopenhaski, Instytut SAXO) – „Strój mnichów w późnoantycznym Egipcie”.

Kolejne posiedzenia Komisji Badań nad Antykiem Chrześcijańskim KUL w roku akademickim 2022-2023 planowane są nadal w trybie zdalnym. W grudniu 2022 roku odbędą się wybory nowego zarządu. Z pewnością będzie on kontynuował ideę spotkań, które wpisały się już na stałe

w życie kulturalne Lublina i stanowią cenione przez polskich badaczy starożytności wczesnochrześcijańskiej forum wymiany myśli naukowej.

Ks. Piotr Wilk, Lublin – KUL

**Posiedzenia Komisji Bizantynologicznej Polskiego Towarzystwa
Historycznego w roku akademickim 2021/2022**

**Meetings of the Byzantine Commission of the Polish Historical Society
in the Academic Year 2021/2022**

Zgodnie z wieloletnią tradycją także i w bieżącym roku akademickim zostały zorganizowane dwa posiedzenia KB PTH. W sobotę 27 listopada 2021 roku odbyło się pierwsze w roku akademickim 2021/2022 spotkanie KB PTH. Przeprowadzono je w tzw. trybie zdalnym za pośrednictwem programu MS Teams. Rozpoczęło się ono zgodnie z planem o 11:30. Moderatorem zebrania był przewodniczący KB PTH, prof. dr hab. Maciej Kokoszko (UŁ). Rozpoczął on posiedzenie Komisji od powitania uczestników i przedstawienia porządku obrad (11:30-11:37). Następnie oddał głos dr Bognie Kosmulskiej (UW), która przybliżyła obecnym postać niedawno zmarłej dr Iriny Tatarowej (23 I 1964-30 X 2021), bizantynistki rosyjskiego pochodzenia, pracującej na Wydziale „Artes Liberales” UW. Podstawą kommemoratywnego wystąpienia dr B. Kosmulskiej (11:37-11:48) był tekst wspomnieniowy pióra Witalija Michalczuka, kustosa Muzeum Ikon w Warszawie. Kolejnym punktem części wstępnej była prezentacja najnowszych polskich publikacji z zakresu szeroko rozumianej bizantynistyki (11:50-12:05).

Na drugi punkt programu złożyły się dwa referaty. Autorem pierwszego z nich był dr hab. Bartosz Awianowicz, prof. UMK. Tytuł jego wystąpienia brzmiał: „Rzymskie mennictwo prowincjonalne jako możliwa inspiracja brązowych nominałów wczesnego Bizancjum” (12:06-12:50). Po wystąpieniu miała miejsce dyskusja (12:50-13:14), w której udział wzięli (w kolejności zabierania głosu) prof. M. Kokoszko, dr Andrzej Kompa (UŁ i sekretarz KB PTH), dr Magdalena Łaptaś (UKSW) i prof. dr hab. Adam Łajtar (UW). Z kolei autorem drugiej prelekcji był prof. UJ, dr hab. Michał Bzikowski. Przedmiotem jego wykładu było „Bizancjum oczami